

ענף י"ג

(א*) ענין אחור ופנים, וחיצוניות ופנימיות, כפי הנראה מוכרח שהכל דבר אחד. והענין, שבהתפשט האור להאיר למטה, הוא שיש לו חשק להשפיע תוספת נשמות חדשות בתחתונים, מה שלא היה עד עתה, וא"כ יהיה האור רחמים גמורים, כי לולי שהתחתונים ראויים אל הרחמים, לא היה יורד ומתפשט למטה להאיר תוספת נשמות שלא היו עד עתה.

ולכן נקרא אור זה אור ישר, שבא ביושר מעילא לתתא, כי כן דרכו ויושרו להאיר בתחתונים, ומטבע החסד והרחמים הוא להיות מטיבים בעולם, ונקרא אור של רחמים ג"כ לסבה הנ"ל.

פנים מאירות

יוצאות ע"ס דאו"ח ומלבישות לע"ס דאו"י ומתיחדות כאחת. והנה בזוג זה נעשים רק שורש הכלים וה"ס הראש, ואח"כ מתפשטת המלכות של ראש בסוד ע"ס שלה, עד למלכות דמלכות שנקרא טבור הגוף ושם נעשה זוג ב' על המסך דמלכות שבמלכות, ועולות ע"ס משם ולמעלה ומתיחדות כאחת, ע"ד ע"ס דראש הנזכר, וגם האו"ח מתפשט מטבור ולמטה באותה הכמות שהאיר והלביש למעלה.

והנה התפשטות זו של מלכות של ראש נק' גוף. וחלק הגוף שמטבור ולמעלה עד הראש נקרא זכר ואור של רחמים, משום שהמסך משמש בו ממטה למעלה, וע"כ בחי' הדין

(א) ענין אחור ופנים וכו' דבר אחד: כלומר, אור הפנים ואור פנימית אחד הם, וכן אור אחורים ואור חיצוניות אחד הם. ובכלל זה מבאר ג"כ אשר אור ישר ואור רחמים גמורים ואור זכר הם ענין אחד, כמו אור הפנים ואור של פנימית הנזכר. וכן אור חוזר ואור דין ואור נקבה, הם ענין אחד עם אור אחורים ואור של חיצוניות כמו שהולך ומבאר.

והענין שבהתפשט האור להאיר וכו': כבר נתבאר היטב בענפים הקודמים, שכל הארה מתפשטת בחיוב על ראש וגוף, שמתחילה מתפשט א"ס על ד' בחי' חו"ב זו"ן שה"ס ע"ס דאור ישר, עד לזווג עם המסך שבכלי המלכות, או עד המ"נ שביסודה, שעי"ז

ונקרא אור זכר, כי כן דרך הזכר להשפיע לזולתו שהיא הנקבה. ועוד, כי טבע של הזכר להשפיע נשמות חדשות ממש.

ונקרא אור הפנים, כי הוא מביט בעין יפה ובפנים מאירים אל התחתונים, וע"כ הופך פניו אליהם.

ונקרא אור של פנימיות, שהרי הנשמות מזווג הפנימית של המוחין באים. והם שמות של הויה המורים רחמים, ולא שמות אלהים המורים דין.

ב) אמנם כשאין התחתונים ראויים, האורות מסתלקים וחוזרים למעלה, שאינם רוצים להאיר למטה. אמנם עם כל זה, לא יחפון המאציל ב"ה בהשחתת העולם, ומאיר לתחתונים שיעור חיות ומזון ושפע הראוי לעצמם בלבד, ולא להוציא תוספות נשמות חדשות. וכיון שהשפעת אור זה בלתי רצונו, הנה הוא

פנים מאירות

התפשטות או"ח ממעלה למטה, כלומר שהאו"ח נמשך ומתפשט אליו מהמסך שבע"ס דראש בכל הכמות שמאיר ומלביש שם, אבל ע"ס דאור ישר הבאים מזווג כבר הסתלקו ואינם וכיון שאין בו זווג אין בו השפעה, ונמצא שגם אפי' הספירות שמטבור ולמעלה נבחנו למקבלים ואינם משפיעים, ונקראים גם הם: אור נקבה ואור דין ואור דאחוריים ואור דחיצוניות, כמו הספירות שמטבור ולמטה.

ב) אמנם כשאין התחתונים ראויים וכו': כי כבר הוכן ענין הזדככות והסתלקות האור בגופין של הפרצופים, אלא בסוד עליית מ"ן ע"י מע"ט של הצדיקים גורמים זווג חדש בפרצופין העליונים, שאז נמשכת התפשטות הפה שהיא מלכות של ראש, בסוד ד' בחי' דאו"י הראוי לזווג על המסך שבמלכות דמלכות הנקרא טבור, ונמצאים ע"כ ע"ס דגופא בסוד אור רחמים כנ"ל.

אמנם כשאין התחתונים ראויים להעלות מ"ן ע"י מעשיהם הטובים, אז חוזר הפרצוף לסוד הזדככות המסך בסדר המדרגה, מתחילה

מהמסך אינו פועל בו להיותו למטה מכל הספירות שלו. וחלק של הגוף מן הטבור ולמטה עד הסיום נקרא נקבה ודין, משום שכח הדין דהיינו המסך הוא כל שורשו, שמשם מתפשט לו האו"ח ממעלה למטה. ולפיכך נבחן מקום זה שמטבור ולמטה אשר אין שם מבחי' ע"ס דאור ישר, אלא מבחי' ע"ס דאו"ח לבד. ונבחן שפניהם כלפי מעלה, כלומר, כלפי אוה"ח שבעה"ס שמטבור ולמעלה כדי לינק ולקבל משם, אמנם הספירות שמטבור ולמטה בעצמם אינם יכולים להשפיע ולהתפשט עוד, וע"כ נעשה שם הסיום של הפרצוף להיותם מקבלים ואינם יכולים להשפיע.

ועי' בעה"ח ענף ג' ובפמ"ס אות ב' בסוד הזדככות המסך והסתלקות האור הנוהג בגוף דכל פרצוף, אשר בעת שמזדכך המסך לבחי' כתר שוב אין שם זווג כלל והאור מסתלק ושב לשורשו. ונמצא משום זה אשר אפי' חלק הגוף הזה שמטבור ולמעלה שהיה נקרא אור זכר ואור של רחמים, נעשה עתה מסבת ההסתלקות ממש כמו בחי' חלק הגוף שמטבור ולמטה, דהיינו שאין בו רק

ממשיך אליהם אור מחיצוניותו בלבד, שהוא אור מספיק לחיות העולמות די הכרחן ולא יותר, ע"כ נקרא אור חיצוניות.

ונקרא אור האחור, שהוא הופך פניו בכעס עמהם, בסוד דומה דודי לצבי, ומאיר להם אור ההכרח עם היותו מסתלק ואינו נותן להם האור, אלא בהפיכת האחורים אל התחתונים. ונקרא אור דין לסבה זו.

ונקרא אור חוזר, כי בעת חזרתו והסתלקותו למעלה שלא להשפיע בהם שפע גדול, אז נמשך להם אור ההכרחי הזה.

ג) ונקרא אור נקבה לב' סיבות, ע"ד הנ"ל, אם לפי שהוא כדרך הנקבה

פנים מאירות

להעלות מ"ן שהפרצוף נמצא אז במצב הסתלקות דאור ישר ואין שם רק אור חוזר הנמשך לו מהעליון ממעלה למטה, הרי אין לו מהעליון זולת אור החיצוניות, דהיינו או"ח בלי אור הפנימית שהוא אור ישר. וזה אמרו, שנקרא אור חיצוניות.

בהפיכת האחורים אל התחתונים וכו': כי בהיות המלכות בסוד הזווג עם האור ישר כנ"ל, נבחנות הספירות שפניהם פונים לתחתונים, דהיינו שמשפיעים אליהם, משא"כ במצב ההסתלקות, נבחנות הספירות שהפכו אחוריהם לתחתונים, כי אין ענינם להשפיע אליהם ופניהם פונים כלפי העליון לקבל ממנו שפע הקיום של עצמם לבד, והבן.

וצריך שתזכור כאן המבואר בכ"מ, אשר כל השפע המגיע לתחתון הוא בהכרח מגוף דעליון בהיותם שם כלים גמורים אבל לא מראש דעליון כי אין שם בחי' כלים גמורים, ולפיכך תלוי הכל רק בגוף דעליון. וכשהוא בבחי' ג"ר ואור ישר מפה עד הטבור, אז יכול התחתון לקבל שלימותו הימנו, וכשמסתלק האור מהגוף שאז שבו חג"ת ג"כ לבחי' אור נקבה כמו נה"י שמטבור ולמטה הנה נמנע השפע מהתחתון.

לבחי"ג ואח"כ לבחי"ב ואח"כ לבחי"א, עד שמזדכך לגמרי כנודע, שאז נפסק הזווג והאורות מסתלקים למעלה.

שהוא אור מספיק לחיות העולמות וכו': כי גם אחר שהמסך נזדכך לגמרי לבחי' כתר שמשום זה נפסק הזווג ונסתלקו האורות, מ"מ עדיין מתפשט ובא בחי' או"ח מפה של ראש לגופא, אלא בסוד ממעלה למטה, כלומר מכח זווג העליון. אמנם מתוך שאין בו עצמו בחי' הזווג, נמצא אינו ראוי להתפשט ולהשפיע ונשאר בבחי' מקבל השפע לצרכו עצמו ואינו נותן לזולתו, ע"ד שביארנו לעיל בחלק הגוף שנק' מטבור ולמטה, כי נקרא משום זה אור נקבה. וזה אמרו שהוא אור מספיק לחיות העולמות די הכרחן ולא יותר, והבן.

ע"כ נקרא אור חיצוניות וכו': והוא משום שעל ידי הזווג של האור העליון על המסך המעלה את האו"ח, דרכו של האו"ח לעלות ממטה למעלה ולהלביש על עה"ס דאור ישר כנודע. ונבחן משום זה אשר ע"ס דיושר ה"ס אור הפנימית וע"ס דאו"ח ה"ס אור החיצוניות, להיותם מלבישים על ע"ס דאור ישר מבחוץ.

ולפיכך בשעה שאין התחתונים ראויים

שמקבלת ואינה משפעת, ואם בסיבה שאין בה כח להוליד נשמתין כמו הזכר, אלא בחי' המזון לבד, כמ"ש ותתן טרף לביתה וגו', והם שמות אלהים שהוא דין.

* (ד) גם יש עוד חילוק אחר, שאור ישר כמעט שהוא נפרד ממקומו, כדי לרדת להשפיע לתחתונים, לכן הויות שלהם פשוטות ומלאים כולם, והם הויות באותיות נפרדות זו מזו. אמנם אור החזור הוא רבוע כזה: א', אל', אלה', אלהי', אלהים', שתמיד האותיות הם מחוברים, להורות שהם עולים ומחוברים זו בזו, עד שמתחברים עם שרשם ומאצילים כי רצונם להסתלק מן התחתונים.

(ה) גם יש חילוק אחר, כי המוחין של בחי' חיה אשר בז"א הבאים מחכמה, הם הגורמים זיווג זו"ן כדי להוציא נשמות חדשות, והם בחי' פנים כי הוא זכר. והמוחין דז"א מצד אימא הנקרא נשמה, הם ענין אחר והם נקבה.

(ו) והנה צריך להבין מאד אמיתיות הענין פנים ואחור, כי באורות יקראו התפשטות והסתלקות, ונקרא יושר וחזור. ובכלים נקרא פנים ואחור. דהיינו, שבאור לא שייך פנים ואחור שהכל פנימיות.

אמנם ודאי שהוא כולל דין ורחמים, ובהיותו מתפשט ויורד למטה ונכנס במקום הראוי לו נקרא אור יושר, כי הוא מאיר בבחי' הרחמים שבו, וכשהוא חוזר לעלות אז מאיר במקומו, בהיותו שם למעלה בבחי' דינין שבו הנקרא אור חוזר, ואז הכלי לא יקרא כלי דפנים כמו בהיותו מקבל אור יושר, רק יקרא כלי דאחור.

פנים מאירות

שהרי באו האורות למקום הראוי להם, אמנם במצב ההסתלקות דאור ישר משום הזדככות המסך נמצאים גם חג"ת שלמעלה מטבור בצורת נה"י, כי אין בכל הגוף רק אור דנקבה, ואז נקראים כלים דאחורים. ונכנס במקום הראוי לו: כלומר, שהמסך שבכלי מלכות הוא בבחי' העביות הראויה לו בשביל הזיווג דאור העליון. אז מאיר במקומו בהיותו שם למעלה: היינו

(ו) אמיתיות הענין פנים ואחור: יורנו בזה אשר הקוטב דכל שינוי ערכין הנאמרים כאן, הוא ענין התפשטות האור ישר והסתלקותו, והבין.

שבאור לא שייך פנים ואחור וכו': והוא משום שהכל תלוי בכלים ובמסך שבכלי מלכות, שאם הוא בעביותו הראויה אשר אז מזדווג עמו האו"י, נמצא בזה כל הגוף בבחי' פנים ורחמים, ואפי' נה"י שלמטה מטבור,

ז) נמצא כי מ"ש בענין זו"נ שעומדין פב"פ או אב"א, אז הענין הוא שכשבאו המוחין דז"א שהם בחי' חיה דחכמה שבו, אז האור ההוא נקרא יושר, שהם אלו המוחין עצמם שהם נשמה לנשמה, ואז הכלים שלהם נקראים פב"פ, אך כל זמן שאין לו מוחין בבחי' חכמה, שהם עיקר אור יושר שלו, ומסתלק למעלה, ובהכרח שמשם מאיר בו בבחי' אור חוזר שהם הדינין, שהוא שאר חלקי האור דז"א שמתחת מדרגת חיה ולמטה, ואז הז"א עומד אב"א ומקבל בכלי של אחוריים שלו ואז אינו יכול להזדווג.

ח) ומ"ש בזוהר, שהנשמה של אדה"ר יצא מזווג אב"א, ר"ל שעלו זו"ן למעלה במקום או"א ושם קבלו המוחין אור יושר, ושם חזרו כליהם בבחי' פב"פ ונזדווגו, אמנם אין בהם כח לקבל אור המוחין בסוד התפשטות למטה במקומו שאז נקרא אור יושר, כי בעמדם למטה אינם מקבלים רק אור חוזר וע"כ למטה אינו רק אב"א, וכשיעלו אז הם פב"פ. ואמנם מה הם ב' בחי' הללו בין באורות ובין בכלים צ"ע מה ענינם.

פנים מאירות

הכללות שוה תמיד לפרטות בכל הענינים. ומה שנתבאר כאן שבהסתלקות האור מהגוף נקרא כלים דאחורים משום שנשאר לבד בלי אור ישר, הכונה רק על בחי' כתר וחכמה דאו"י, אבל בינה וזו"נ דאו"י נשארים גם אחר ההסתלקות, כמ"ש בפתחה ע"ש. והנך מוצא שעיקר השם דאו"י ואור רחמים ואור זכר, נאמר רק על אור דעצמות הנק' חכמה. ומזה מובן מאליו, שגם בכללות בשעה שאין לו לז"א מוחין דחיה שה"ס פרצוף הד' שנק' חכמה, נבחן שהוא בבחי' אב"א, שאינו ראוי לזווג עם הנוק'.

כמו שביארנו לעיל אשר גם אחר שנסתלק האור מן הגוף, מ"מ עדיין מקבל או"ח מהמלכות של ראש, אלא ממעלה למטה שהוא אור דין, עי' לעיל.

ז) שהם בחי' חיה דחכמה שבו וכו': כי אינו ראוי לזווג עם הנוק' בטרם שמשיג פרצוף הרביעי שנקרא מוחין דחיה, כמ"ש במקומו בע"ה.

אך כל זמן וכו' בבחי' חכמה שהם עיקר אור יושר שלו וכו': וצריך שתדע, אשר

פנים מסבירות לענף י"ג

תוך סוף, ואחזור על הדברים בקצרה. שמתחילה מתפשט אור א"ס ב"ה על ד' בחי' הנודעות שה"ס ע"ס דאו"י עד למסך שבכלי מלכות, שבסוד זווג דהכאה מאור העליון על המסך יוצאות ועולות ע"ס חדשות הנק' ע"ס דאו"ח, כמבואר בענף ד' בדברי הרב, ועי' בדבריו בסוף ענף ה' ובשער הקדמות דף קמ"ז בדרוש ב' דא"ק שבכל הארה ופרצוף נוהג ב' זווגים שנק' הסתכלות א' והסתכלות ב', אשר מהסתכלות א' יוצאות ע"ס דאו"י וע"ס דאו"ח שנקראות בחי' הראש של אותו פרצוף, ועדיין אינם נחשבים לבחי' כלים עד שהמלכות של ראש מתפשטת בעצמה בסוד ד' בחי' הנודעות עד למלכות דמלכות, ונעשה הסתכלות ב' על המלכות דמלכות שנק' טבורא דגופא, ואז עולות ע"ס דאו"ח ומלבישות על ע"ס דאו"י של המלכות, שנק' ביחד גוף או ז"ת של אותו פרצוף עש"ה.

והנה על פי הדברים האלה נבין היחס מענין ראש תוך סוף הנוהג בכל הארה ופרצוף שלם. כי בהיות שאין הכלים נגמרים בכח הסתכלות א' אלא רק בכח הסתכלות ב', נמצא בחיוב ב' זווגים בכל פרצוף. ולפיכך ע"ס דאו"י ואו"ח היוצאות בסבת הסתכלות הראשון נבחנות לראשו של הפרצוף, וע"ס דאו"י ואו"ח היוצאות בכח הסתכלות השניה נק' תוך של הפרצוף. וכבר ידעת שמסך בסוד המלכות דהסתכלות א' נק' פה, ומסך

ענין אחור ופנים וכו'. צריך להבין, כי אחר שמבאר שענין כלים דאחור נעשים בסיבת הסתלקות האור משם, אשר בטרם שמסתלק נקראים אותם הכלים בבחי' כלים דפנים, שזה נוהג בכל פרטיות הפרצופין. וא"כ איך אומר אח"כ שפרצוף ז"א כולו נק' אב"א בטרם שמשיג פרצוף דחיה, ואע"ג שכבר יש לו ראש שה"ס ע"ס דאו"י ואו"ח בשלימות מפרצוף דנשמה, מ"מ נק' עוד בבחי' כלים דאחורים, שלכאורה תמוה מאד.

ומתחילה צריכים להבין היטב דברי הרב בהבדל מכלים דאחור לכלים דפנים, שע"ז סובבים כל דבריו בענף זה. ובאות ו' אומר וזה לשונו: והנה צריך להבין אמיתיות הענין פנים ואחור, כי באורות יקראו התפשטות והסתלקות ונק' ישר וחוזר. ובכלים נקרא פנים ואחור. דהיינו, שבאור לא שייך פנים ואחור שהכל פנימיות, אמנם ודאי שהוא כולל דין ורחמים, ובהיותו מתפשט ויורד למטה ונכנס במקום הראוי לו נקרא אור ישר, כי הוא מאיר בבחי' הרחמים שבו, וכשהוא חוזר לעלות אז מאיר במקומו בהיותו שם למעלה, בבחי' דינין שבו הנקרא אור חוזר, ואז הכלי לא יקרא כלי דפנים כמו בהיותו מקבל אור ישר, רק יקרא כלי דאחור עכ"ל.

פירוש כבר נתבאר היטב ענין או"י ואו"ח בענפים הקודמים. ועי' בענף הקודם אות א' איך כל פרצוף נבחן על ראש

בסוד המלכות דהסתכלות ב' נק' טבור. ונודע שחוק האו"ח הוא להתפשט בעצמו באותה הכמות שהלביש לעליונו, ובזה עושה בחי' הסיום של הפרצוף, וע"כ מתפשט גם האו"ח מן טבורא דגופא ולמטה בכמות שהלביש מטבור ולמעלה ועושה סיום אל הפרצוף, וזה נקרא סוף של הפרצוף.

ונמצא שכל קומת האור שיש בתוך של הפרצוף ישנו ג"כ בסוף של הפרצוף כמ"ש בע"ח שער כ"ח פ"ב שכל מה שיש בחג"ת יש ג"כ בנה"י ע"ש. והוא משום שהאו"ח דרכו להתפשט למטה באותו השיעור והכמות שהלביש לעליונו, אמנם עם כל זה ההפרש רב ביניהם, כי מטבור ולמעלה ע"ס דאו"י וע"ס דאו"ח הן נמצאות בסוד הזווג על הטבור, שה"ס מסך דמלכות דגופא. וא"כ הוא משפיע ומוליד תמיד אורות חדשים, כי המסך נעשה שם למעיין נובע כנודע. משא"כ באור המתפשט מטבור ולמטה שנק' סוף או נה"י דגופא, אין שם מבחי' אור ישר כלום, וכל אורותיו הוא רק התפשטות או"ח לבדו, וא"כ אין עוד שם זווג שיוכל להתפשט להוליד אורות חדשים, כי אין שם אור העליון שנק' אור ישר, והבן.

ונמצינו למדים ג' בחי' באו"ח: א' הוא או"ח העולה מהמסך ממטה למעלה. ב' הוא או"ח היורד מהמסך ולמטה. וב' בחי' אלו נוהגות בגוף של הפרצוף. ויש עוד בחי' ג' של או"ח, העולה מהמסך ולמעלה מסוד הסתכלות א'. וכבר נתבאר, אשר בהסתכלות א' אין שם בחי' כלים, ולכן אין התחתונים יכולים לקבל מבחי' או"ח של ראש, אלא

רק מאו"ח דגופא, שאו"ח דראש מיוחד רק לגופא עצמו. וגם אין יכולים לקבל מבחי' ב', שהוא או"ח היורד מטבור ולמטה, משום שאין שם או"י לבחי' זיווג להשפיע אור חדש. ונבחנו אותם הכלים משום זה למקבלים ולא למשפיעים. ולפיכך כל קבלת התחתונים, הוא מבחי' או"ח העולה מטבור ולמעלה עד הפה.

וכבר נתבאר ענין הזדככות הנוהג בכל גוף בפתיחה ובפמ"ס ענף ג' אות ב' עש"ה.

אשר המסך הולך ומזדכך בדרך המדרגות, שמתחילה מזדכך מבחי' ד לבחי' ג ואח"כ מבחי' ג לבחי' ב ואח"כ לבחי' א, עד שמזדכך כולו שנק' בחי' כתר. ובהיות המסך בעביות דבחי' ג עדיין ראוי לזווג עם או"י, אלא שנקטן קומתו לקומת חכמה, ובבחי' ב לקומת בינה, ובבחי' א לקומת ז"א, אמנם כשמזדכך לבחי' כתר אז אינו ראוי עוד לזווג, עש"ה.

ולפיכך נעלם אור החכמה כולו מן הפרצוף, והוא משום שחו"ב דאו"י הם בבחי' אב"א, כי הופכת פניה לינק אור דחסדים מן הכתר ואחוריה אל החכמה. כלומר, שאינה מקבלת משום זה אור החכמה, אלא אח"כ ביציאת האור חוזר ממטה למעלה אז משיבה פניה אל החכמה ואז נמשך אור החכמה אל הפרצוף כמ"ש בפתיחה ובפמ"ס ענף ד' אות ד' עש"ה. וכיון שאור החכמה הוא עיקר האור והעצמות של הפרצוף ע"כ נק' אור הפנים, וע"כ נבחן הגוף שאבד בחי' כלים דפנים ונעשה בבחי' כלים דאחורים, כי לא נשאר בו אלא בחי' אור דחסדים דבינה שנק' אחורים, להיותה אב"א עם החכמה כאמור.

והן אמת שאפילו אחר הסתלקות אור הפנים מהגוף, נמצא עדיין מקבל מאו"ח היורד מהפה של ראש מלמעלה למטה, בכל הכמות שהאו"ח מלביש הע"ס דראש ממטה למעלה, על דרך שביארנו בטבורא דגופא, שמתפשט למטה מטבור בכל השיעור שהאו"ח עלה והלביש מטבור עד הפה. אמנם כבר ביארנו שאין באו"ח היורד ממעלה למטה שום כח להשפיע לאחרים, וע"כ נבחנו הכלים שלו בשם מקבלים שפע רק לקיומם עצמם, כי לא יוכלו להשפיע לתחתונים משום שאינם בסוד הזווג כנ"ל.

ובאמור מתבארים דברי הרב לנכון. וזה אמרו **כי באורות יקראו** התפשטות והסתלקות כלומר, התפשטות אורות דפה עד הטבור בסוד הסתכלות ב' מביא אור ישר אל הגוף, שנק' אור הפנים, ולפי"ז יתכן לכנותו בשם התפשטות. וענין אור האחור, אין זה אלא מכח הסתלקות האור הנוהג בכל גוף, כי אז אינו מגיע לגוף זולת אור חוזר היורד לבד כאמור, ומשום זה יתכן לגדרו בשם הסתלקות. וזה אמרו **ונקרא יושר וחוזר פירוש**, כמו שנתבאר שענין אור

הפנים ה"ס התפשטות אור א"ס ב"ה על ד' הבחי' שנק' ע"ס דאו"י. ואור האחור, נקרא חוזר כאמור, שה"ע אור חוזר היורד מעילא לתתא בלי זווג עם האו"י כנ"ל. **וזה** אמרו **ובכלים נקרא פנים ואחור וכו'** פירוש, בשעה שהאור ישר מתפשט לגוף בסוד הזווג, אז גם הכלים במעלה של פנים ופנימית, אמנם בעת ההסתלקות אובדין כל מעלתם, ונקראים משום זה כלים דאחור. וזה אמרו **כשהוא חוזר לעלות אז מאיר במקומו, בהיותו שם למעלה בבחי' דינין שבו הנק' אור חוזר פירוש**, כי גם אחר הסתלקות האור מן הגוף, נמצא מקבל עכ"פ מהפה של ראש את או"ח היורד מלמעלה למטה, על דרך נה"י שמקבלים או"ח היורד מהטבור, כי יש לו לאו"ח כח להתפשט למטה באותה הכמות שמלביש העליונים למעלה. וזה אמרו **שמאיר במקומו בהיותו שם למעלה כלומר** באותה הכמות שהאו"ח עולה מהפה ומלביש ע"ס דראש בהיותו למעלה במקומו בע"ס דראש, ממש באותו השיעור הוא מתפשט מהפה ולמטה, אמנם הוא בחי' דינין, משום שאין שם כלום מאו"י אלא או"ח לבד והבן.